

витрачає значні інтелектуальні та матеріальні ресурси не в царині розвитку і самовдосконалення, а на реалізацію дрібних національних інтересів окремих держав чи амбітних осіб, поступово наближаючись до стану «цивілізації хижаків» (термін М. Руденка).

С. Подолинський здійснив аналіз історії розвитку людства з точки зору використання ним енергетичних запасів землі. Вченим було встановлено зв'язок розвитку людини з її першими спробами накопичення енергії вищої форми за рахунок інтелектуального розвитку і механічної роботи. Це були перші спроби збереження енергії сонця через успішне землеробство.

Список використаних джерел

1. Руденко М. Енергія прогресу : [гносис і сучасність : метафіз. поема, публіцистика, поема]. Київ : Журналіст України, 2008. 716 с.
2. Марцинішин Ю. Д., Мотуз В. К. Громадський вимір наукового світогляду Сергія Подолинського. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2012. Вип. 4. С. 67–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2012_4_13. Дата звернення: 01.09.2025.
3. Вернадский В. И. Начало и вечность жизни. Москва : Сов. Россия, 1989. 704 с.
4. Злупко С. М. Наукова спадщина С. А. Подолинського і розвиток екогномологічної науки у XX ст. *Наук. зап. НаУКМА. Економіка*. 1999. Т. 15. С. 3–8. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10264/Zlupko_Naukova_spadshchyna.pdf. Дата звернення: 01.09.2025.

УДК 336.74:330.15:004.9:355.02(100)(477)

Володимир Максимюк,

*доктор фізико-математичних наук,
старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник,
Інститут механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України*

ПРО СВІТОВІ ГРОШІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Спробуємо подати бачення війни з погляду фізичної економії. За М. Руденком джерелом абсолютних благ є енергія Сонця, а відносних – праця людини, мірилом вартості благ є зерно. Вже крилатим став його вислів: «ми носимо у гаманцях мішки із зерном» [1, с. 297]. Більше того, він вважав, що зерно має бути не тільки національними грішми, а й світовими: «зерно, а не щось інше, поволі стає субстанціональним наповненням грошей на світовому ринку» [1, с. 341].

Наразі світовими стають національні гроші найбагатших країн. Вони не тільки служать засобом платежів у світовій торгівлі, а й у певній мірі витісняють і замінюють національні гроші країн зі слабкою економікою чи низькою обороноздатністю.

З погляду емітентів світових грошей ті країни, які мають власні більш-менш сильні національні гроші, навіть певною мірою й Україна, вважаються ніби фальшивомонетниками, тобто не дуже дружніми. А вже найбільшими ворогами стають ті країни, які працюючи через землеробство засвоюють сонячну енергію і вирощують реальну цінність останньої надії – їжу або видобувають акумульовану сонячну енергію – вуглеводні. Самі емітенти світових грошей в мирний час зазвичай незалежно від політичних устроїв не ворогують між собою через конкуренцію на світовому ринку.

В умовах війни приховувані суперечності загострюються. З одного боку загострюються суперечності між емітентами світових грошей між собою (долар проти євро). А з другого боку загострюються суперечності між групою емітентів світових грошей і групою продуцентів зерна і корисних копалин.

Здавалось би на перший погляд, в умовах війни, як і в голод, зерно мало б набути справжньої цінності. Проте попри заміновані поля, блокування морських і залізничних шляхів цього не сталося. Виникають питання в межах парадигми фізичної економії. Чому зерно не стало і не стає грошми? Чому 1/6 людства недоїдає? Чому так звана додана вартість більша від додаткової за М. Руденком?

Спробуємо дати відповідь недавно навіяними цинічними образами: «від’ємне спливання» і «контрольоване вигорання». Саме наявність «елеватора від’ємної ємності» в Африці і можливість «контрольованого голодування» серед країн Глобального Півдня створюють «негативний депозитарій» їжі, що служить своєрідним буфером для порівняно ситої Півночі.

Загалом, за С. Подолинським «війна з усіма своїми атрибутами, тобто регулярними військами, військовими флотами, арсеналами й ін., – є не більш, як розкрадання енергії, що є в розпорядженні людства» [2, с. 276].

В мирний час зерно не стане грошами до тих пір, поки до нього не застосують банківські правила [3]. Це облік, контроль емісії (виробництва), депозит (елеватор), валютний курс (ціна на експорт), боротьба з фальшивомонетниками (тіньові посіви), облікова ставка.

Список використаних джерел

1. Руденко М. Енергія прогресу. Нариси з фізичної економії. Вид. 2-ге, допов. Тернопіль : Джура, 2005. 412 с.

2. Подолинський С. А. Вибрані твори / упоряд.: Л. Я. Корнійчук. Київ : КНЕУ, 2000. 328 с.

3. Максимюк В. А. Поле як монетний двір : доповідь. *Руденківські читання "Микола Руденко про українську землю: Природничі засади збагачення і безсмертя нації" в Товаристві "Знання"*, 14 грудня 2017 р.

УДК 316.42:330.15:001.894(477)

Вікторія Небрат,

*докторка економічних наук, завідувачка відділу економічної історії,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»*

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ СОЛІДАРНОГО СОЦІАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ТЕОРЕТИЧНІЙ СПАДЩИНІ СЕРГІЯ ПОДОЛИНСЬКОГО

Як влучно зазначив видатний дослідник історії української економічної думки, професор Степан Злупко, «С. А. Подолинський належав до когорти української молоді, яка носила, образно кажучи, в одній руці "Капітал" К. Маркса, а в другій "Кобзар" "батька Тараса"» [1, с. 3]. Тож його світогляд і діяльність – це особливий культурно-інтелектуальний феномен, що поєднував захоплення ідеями майбутнього справедливого ладу – соціалізму – з вірністю та відданістю своєму народові й Батьківщині – Україні. В епістолярній спадщині С. Подолинського та його працях, які вишли друком, особливе місце займають питання змісту й співвідношення національної, класової та міжнародної солідарності.

У студентські роки, під час навчання на фізико-математичному факультеті Київського університету Св. Володимира, С. Подолинський відвідував лекції М. Зібера. Захоплення політичною економією, зокрема знайомство з теоретичною системою К. Маркса, сформувало переконання С. Подолинського в необхідності соціально-економічних перетворень. Разом з тим, молодий вчений не сприймав положення про класову боротьбу як основний зміст історії та рушій прогресивних змін. Натомість йому імпонували ідеї кооперації та хлопоманський рух, яким захоплювалася прогресивна частина студентства.

На початку 1870-х років, коли С. Подолинський мешкав за кордоном, зокрема у Швейцарії, він зблизився з відомим російським філософом та істориком, ідеологом народництва – П. Лавровим. Політичні заклики зрозуміти завдання історичного моменту та потреби народу, служити йому й допомогти досягнути